

Лимаренко Л.И.

СИНТЕЗ И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ВИДОВ ИСКУССТВА В СПЕКТАКЛЯХ СТУДЕНЧЕСКОГО ТЕАТРА

Статья посвящена исследованию вопроса синтеза и взаимодействия внедрения актёрских тренингов в практику студенческих театров высших учебных заведений. Существенного значения определённая проблема приобретает в вузовской системе профессиональной подготовки специалистов педагогического профиля. Подчёркивается, что в студенческих спектаклях, отдельные виды искусства, вступая во взаимодействие, создают единую целостность и приспосабливаются как друг к другу, так и к синтетическому целому.

Ключевые слова: синтез, синтез искусств, взаимодействие видов искусства, художественная целостность спектакля, студенческий театр.

Lymarenko L.I.

SYNTHESIS AND CO-OPERATION OF TYPES OF ART IN THE PRESENTATIONS OF STUDENT THEATRE

The article is dedicated to the research of questions of synthesis and co-operation of types of art in presentations of student theater in higher educational system. Substantial value the certain problem acquires in professional preparation of specialists of pedagogical type in the institute of higher system. It is underlined that in student performances, the separate types of art, entering into co-operation, create the unique integrity and adapt both to each other and to synthetic whole.

Key words: synthesis, artistic synthesis, co-operation of types of art, artistic integrity of performances, student's theater.

УДК 378.013+007+4.811.111

Лук'янченко І.О.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Актуальність дослідження проблеми зумовлена необхідністю створення експериментальної моделі формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови. У статті розглянуто принципи побудови й взаємодія структурних компонентів моделі формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови.

Ключові слова: інформаційна культура, інформаційна культура майбутнього вчителя англійської мови, експериментальна модель.

Багаточисельні об'єктивні чинники сучасності такі як: збільшення об'єму інформації в різних сферах життєдіяльності, інформаційна насиченість освітнього процесу в школі і ВНЗ, інтенсифікація інформаційного обміну і ряд інших свідчать про значущість інформації, що збільшується. Вона життєво необхідна для самореалізації особистості, адаптації та взаємодії з іншими людьми. Інформація дає можливість людині успішно діяти, розвиватися в соціумі, що змінюється.

Отже, враховуючи особливості сучасного інформаційного суспільства, у сучасній педагогічній освіті виникає потреба у підготовці вчителів, які здатні орієнтуватися в інформаційних ресурсах країни і світу, освоїти алгоритми інформаційного пошуку відповідно до професійних інформаційних потреб; володіти методами аналітико-синтетичної переробки інформації; використовувати різні технології підготовки і оформлення результатів наукової, навчальної, методичної, експериментальної роботи, використовувати нові інформаційні технології в освітньому процесі, що неможливо без відповідного рівня інформаційної культури.

Шляхи формування інформаційної культури майбутніх педагогів висвітлюються у низці дисертаційних досліджень. Так, методична система формування інформаційної культури майбутніх педагогів представлена в роботі Є. Данильчука. Особливості формування готовності до саморозвитку інформаційної культури у студентів педагогічних ВНЗ досліджує І. Казаков, У роботі Н. Ходякової розглянуто особистісний підхід до формування інформаційної культури майбутніх педагогів. Т. Везіров, Т. Гусакова, Н. Кузнецова, Л. Морська аналізують можливості використання освітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні інформаційної культури вчителя. Проте, проблема формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови, яка має свої лінгвістичні, психологічні й дидактичні особливості, залишилася поза увагою дослідників.

Відтак, мета дослідження полягає у розробці експериментальної моделі формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови.

Під моделлю, вслід за В. Штофом, ми розуміємо таку “уявну або матеріально реалізовану систему, яка, відображаючи об’єкт дослідження, здатна замінити його таким чином, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об’єкт” [3: 19].

Розроблена експериментальна модель дає змогу наочно представити навчально-виховний процес, спрямований на досягнення запланованого результату – формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови. При розробці експериментальної моделі враховувалися закономірності і принципи організації процесу навчання у вищій школі (В. Жилкін, І. Зимняя, І. Лернер, С. Ніколаєва, Ю. Пассов та ін.).

Реалізацію моделі передбачено на 2-х курсах факультетів іноземних мов у процесі вивчення таких англомовних дисциплін, як: “Практика усного та писемного мовлення”, “Практична граматики”, “Практична фонетика”. Мобільності знань сприяла реалізація міжпредметних зв’язків із курсами “Країнознавство” і “Основи наукових досліджень”. Розроблена експериментальна модель базувалася на дидактичних, психологічних та власне методичних принципах, які відображали специфіку процесу формування інформаційної культури в майбутніх учителів англійської мови, а саме: науковості, доступності, диференціації навчального процесу, індивідуалізації, діалогічності, комунікативності, активності, виховуючого навчання та інтегративності. Зупинимося докладніше на кожному з цих принципів.

Принцип науковості, який у дидактиці виступає як вимога до змісту навчання, його системного характеру, обумовлює відповідність навчального компонента методики формування інформаційної культури вчителя рівню розвитку науки і техніки. У процесі формування ІКМУАМ означений принцип реалізується з оперттям на розширені можливості проникнення в різні галузі наукового знання та багаті сучасні інформаційні ресурси (наприклад, про особливості спілкування за допомогою мови, про закономірності розпізнавання та породження мовлення, мовних контактів), особливо ті, доступ до яких відкривають сучасні інформаційні технології.

Наступним принципом створення експериментальної моделі формування ІКМУАМ виступив *принцип доступності*, реалізація якого мала за мету полегшення сприйняття, запам’ятовування, осмислення і відтворення навчального матеріалу, здійснювалася за рахунок вибору студентами посильних варіантів завдань та індивідуальної швидкості їх виконання, вигляду і способу презентації набутих знань, типу й інтенсивності контролю навичок і вмінь, використання різноманітних англомовних довідкових матеріалів, а також індивідуальних освітніх програм. Отже, ми можемо зазначити, що цей принцип обумовлює побудову методики формування ІКМУАМ на основі урахування реальних можливостей, вікових особливостей та інтелектуального складу особистості студента.

Принцип диференціації навчального процесу припускав використання різних методів і прийомів навчання залежно від цілей навчання, виду навчального матеріалу, що пред’являвся, етапу в послідовності вивчення матеріалу, мотивації та інтересів студентів, а також видів мовленнєвої діяльності. У рамках дослідження процес формування інформаційної культури був поетапним і розрахований на різний ступінь готовності студентів до оволодіння інформаційною культурою.

Одним із провідних принципів побудови експериментального навчання за розробленою нами моделлю був *принцип індивідуалізації*, який обумовлював побудову процесу формування ІКМУАМ з урахуванням особистісних пріоритетів студентів, її корекцію залежно від їх індивідуальних особливостей і дозволяв оптимально організувати активну, творчу самостійну навчальну діяльність, що надавало можливості для професійного вдосконалення майбутніх учителів англійської мови та формування їхньої інформаційної культури. Реалізації зазначеного принципу сприяла кредитно-модульна система навчання, яка відводить значну кількість годин на самостійну й індивідуальну роботу студентів.

Під *принципом діалогічності* розуміємо багатопланову “інтерактивність” процесу формування ІКМУАМ, як у процесі роботи студентів з інформаційними технологіями, так і в процесі спілкування з викладачем і/або своєю групою [1]. Так, “інтерактивність” навчання сприяла формуванню у студентів навичок і зразків ефективної комунікації, замість переказування абстрактної інформації, відірваної від їхнього життя і досвіду; пробуджували в них інтерес і мотивацію; навчали самостійного мислення і дій; актуалізували продуктивну, творчу пошукову діяльність студента. Студенти мали можливість самостійно визначити способи вирішення проблеми, уточнити інтерактивну стратегію інформаційної взаємодії, представити результат для оцінки або експертизи, проаналізувати отриманий результат.

Принцип діалогічності тісно пов'язаний з наступним принципом побудови експериментального навчання – *принципом комунікативності*. Принцип комунікативності передбачав побудову моделі процесу реальної комунікації [2] у формі комунікативних ситуацій, які моделювали типові ситуації реального життя у відповідній сфері спілкування. У процесі формування ІКМУАМ реалізація означеного принципу полягала в характері вправ, методів і прийомів навчання, які спонукали студентів до розвитку навчально-комунікативних навичок та вмінь у різних видах мовленнєвої діяльності необхідних для організації їх комунікативної діяльності іноземною мовою у процесі їх навчальної і майбутньої професійної діяльності.

Наступним принципом створення експериментальної моделі ФІКМУАМ виступив *принцип активності*. У рамках дослідження принцип активності передбачав цілеспрямоване, осмислене, вмотивоване засвоєння студентами знань, оволодіння навичками і вміннями у процесі отримання, переробки та передавання інформації англійською мовою, виникнення потреби пошуку і творчого застосування англомовної інформації. Робота з інформацією передбачала постійну активність студентів на всіх рівнях сприймання і переробки мовної та екстралінгвістичної інформації тексту при читанні й аудіюванні та її продукування при говорінні та письмі. Принцип активності значною мірою реалізувався за рахунок можливостей, що відкривалися перед студентами НІТ – інтерактивним характером взаємодії, можливістю творчого підходу до навчання, моделювання й анімації, швидким доступом до широкого спектру баз даних, програмних ресурсів.

Принцип виховуючого навчання знайшов віддзеркалення у досягненні органічного зв'язку між тими знаннями, навичками і вміннями, які студенти набували в англомовному прямому чи опосередненому спілкуванні та при роботі з іншомовною інформацією, і якостями особистості, що формувалися в процесі цієї діяльності і можуть бути сформульовані як виховання інформаційної культури студентів, – творчий підхід до вирішення проблем, колективне освоєння і створення нових ресурсів, навички прямого чи опосередкованого (у мережі Інтернет, по електронній пошті тощо) спілкування, підвищення ефективності процесів самореалізації особистості (самопізнання, самовизначення, самоствердження і саморозвитку), розширення культурного світогляду за рахунок освоєння нових інформаційних галузей, пов'язаних з вивченням іноземної мови.

Наступний принцип, що враховувався при побудові моделі ФІКМУАМ – це *принцип інтегративності*. Застосування означеного принципу забезпечило взаємозв'язок дисциплін англомовного циклу з дисциплінами професійного циклів та дисциплінами, що пов'язані з новими інформаційними технологіями, оскільки складна і багатокомпонентна структура інформаційної культури майбутнього вчителя вимагає забезпечення взаємодії у процесі формування знань, умінь, навичок і ціннісних орієнтацій, пов'язаних з інформаційною

діяльністю та створенням інформаційних ресурсів. Так, робота з НІТ вимагає використання теоретичних та практичних знань з курсу “Інформатика”, підготовка завдань лінгвокраїнознавчого характеру потребує знайомство з курсом “Країнознавство”, підготовка завдань творчого або пошуково-дослідного характеру вимагає знайомства з курсом “Основи наукових досліджень” і т. ін. Відтак, реалізація принципу інтегративності сприяла формуванню стрункої, логічно пов’язаної системи знань про роботу з інформацією і НІТ, виробленню умінь і навичок її використання як у навчальній, так і професійній діяльності та підвищенню рівня мобільності знань, а, отже, вдосконалювала практичну підготовку і посилювала професійну спрямованість навчання.

Виступаючи в органічній взаємодії, означені принципи утворюють певну концептуальну основу для розробки і застосування експериментальної моделі формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови, яка обіймала чотири етапи: мотиваційно-підготовчий, репродуктивно-діяльнісний, конструктивно-творчий і рефлексійно-оцінювальний.

Мета першого, *мотиваційно-підготовчого*, етапу полягала в ознайомленні студентів з можливостями використання традиційних та інноваційних інформаційних ресурсів у процесі вивчення англійської мови; збагаченні та систематизації їхніх знань щодо роботи з фаховою інформацією, а також формування у студентів стійкого інтересу до інформаційної діяльності англійською мовою; розвиток розуміння її важливості для професійного самовдосконалення; заохочення до роботи з англійською інформацією, формування потреби в пошуково-дослідній діяльності.

Провідними формами організації навчання виступили: міні-лекції, практичні заняття, спецпрактикум, методичні рекомендації з формування інформаційних умінь при роботі з англійськими текстами різних функціональних стилів. Основними прийомами роботи на цьому етапі були пізнавальні бесіди-обговорення.

На першому етапі студенти знайомилися з можливостями ІКТ і ТКТ для вивчення англійської мови, списками веб-сайтів провідних англійських інформаційних телекомпаній та інтерактивних електронних періодичних видань, аналізом програмних продуктів для вивчення англійської мови та програмою Web-reader, яка давала змогу працювати з англійськими матеріалами інформаційних веб-сайтів. Крім того, впроваджувалася перша частина спецпрактикуму “Формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови” та перший модуль “Choosing a Career” методичних рекомендацій з формування інформаційних умінь студентів 2-х курсів факультетів іноземних мов під час роботи з англійськими текстами різних функціональних стилів. Позааудиторна робота передбачала проведення пізнавальних бесід-обговорень, наприклад, “Dictionaries and Vocabulary”.

На першому етапі реалізовувались такі педагогічні умови: наявність системи завдань, що спонукають студентів до активної самостійної роботи з англійською інформацією; соціокультурна спрямованість вибору професійно-орієнтованих англійських джерел інформації.

На *репродуктивно-діялісному* етапі формування інформаційної культури передбачався розвиток інформаційних умінь студентів у процесі роботи з англійською інформацією.

Формами організації навчання виступили: практичні заняття, спецпрактикум, зазначені методичні рекомендації, самостійна робота. До прийомів навчання було включено участь в англійських форумах, турнірах.

На другому етапі продовжувалась робота, спрямована на розвиток інформаційних умінь студентів та навичок і вмінь самостійної роботи. Реалізувалась друга частина спецпрактикуму, що передбачала аудиторну та самостійну роботу студентів, а також проведення самоконтролю засобом тестування у режимі on-line за допомогою НІТ. Змістовий аспект роботи передбачав пошук сучасних інформаційних матеріалів в інформаційних джерелах, налагоджування контактів та листування через Інтернет з англійськими

партнерами, участь в англomовних форумах, виконанні граматичних/лексичних завдань у режимі on-line. Крім того, проводилась робота з другим “Illnesses and their Treatment” та третім “Education” модулями означених методичних рекомендацій.

Навчання на репродуктивно-діяльносному етапі було організовано з урахуванням педагогічної умови, що вимагала комплексності, систематичності та наступності на всіх рівнях і етапах взаємодії студентів з англomовними засобами інформації.

Метою *конструктивно-творчого* етапу було подальше закріплення і вдосконалення інформаційних умінь майбутніх учителів англійської мови.

Основними формами організації навчання виступили: практичні заняття, самостійна робота студентів, спецпрактикум, методичні рекомендації з формування інформаційних умінь студентів 2-х курсів факультетів іноземних мов під час роботи з англomовними текстами різних функціональних стилів, позааудиторні заходи.

Згідно з метою зазначеного етапу прийоми навчання передбачали використання міні-конференцій, рольових ігор, інформаційно-творчих мовних проєктів, наприклад, “Travel broadens the mind”, “Travel Agency”, “A changing language”. Застосовувався метод проєктів, який сприяв розвитку навичок самостійної роботи з англійської мови і творчого потенціалу студентів та інтегрованому використанню інформаційних і дослідницьких знань і умінь на практиці.

Також зазначений етап включав використання третьої частини розробленого спецпрактикуму і четвертий модуль методичних рекомендацій “Sport and Games”. Позааудиторна робота передбачала проведення міні-конференцій, як підсумку з кожної теми, на яких студенти представляли результати своєї роботи з автентичною соціокультурною інформацією у вигляді рефератів, доповідей, тез.

Педагогічними умовами на цьому етапі виступили: комплексність, систематичність та наступність на всіх рівнях і етапах взаємодії студентів з англomовними засобами інформації; наявність системи вправ, що спонукають студентів до активної самостійної роботи з англomовною інформацією.

Четвертий, *рефлексійно-оцінювальний*, етап формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови було спрямовано на вдосконалення і розвиток здатності студентів до самооцінки умінь інформаційної діяльності у процесі вивчення англійської мови.

Основні форми організації навчання на цьому етапі: практичні заняття, самостійна робота студентів, позааудиторні заходи, спецпрактикум. Досягнення мети етапу враховувало реалізацію прийомів навчання, як: рольові ігри, міжпредметні мовні проєкти, традиційне та електронне мовне портфоліо.

Для розвитку інформаційної рефлексії студентами виконувались завдання, які б сприяли систематизації, узагальненню, класифікації, осмисленню, порівнянню вивченого англomовного матеріалу і аналізу результатів інформаційної діяльності. Цей етап вимагав зсув акценту в процесі навчання з викладацької діяльності на самостійну діяльність студента, який залучався до лінгвістичного аналізу власних і чужих помилок, їх виправлення, оцінювання мовленнєвих навичок однокласників та самооцінки у процесі інформаційної діяльності англійською мовою.

Продовжувалася робота з четвертою частиною представленого спецпрактикуму, а також з п'ятим “Travelling” та шостим “Theatre” модулями методичних рекомендацій. Проводилась підготовка традиційного мовного портфоліо та його електронної версії. У контексті позааудиторної роботи приділялася увага міжпредметному проєкту – створенню студентського журналу “Exchange” англійською мовою та проведенню культурознавчих вікторин. Реалізовувались такі педагогічні умови: наявність системи вправ, що спонукають студентів до активної самостійної роботи з англomовною інформацією; соціокультурна спрямованість вибору професійно-орієнтованих англomовних джерел інформації.

Еспериментальна перевірка підтвердила ефективність застосування розробленої нами моделі формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективним напрямом може стати модифікація розробленої моделі формування інформаційної культури майбутніх учителів англійської мови для студентів старших курсів і магістрантів факультетів іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жилкин В. В. Модель педагогического процесса формирования информационной субкультуры педагога [Электронный ресурс] / В. В. Жилкин // Пед. Интернет-вестн. Моск. гос. гуманит. ун-та. им. М. А Шолохова. – № 2. – 2005. – Режим доступа к журн.: http://www.mgopu.ru/JOURNAL/02_zhilkin.htm.
2. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підруч. для студ. вищ. закл. освіти / [С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Бігіч, Р. О. Бражник та ін.]. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
3. Штофф В. А. Моделирование и философия / В. А. Штофф. – М.; Л.: Наука., 1966. – 301 с.

Лукьянченко И.О.

МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Актуальность исследования проблемы обусловлена необходимостью создания экспериментальной модели формирования информационной культуры будущих учителей английского языка. В статье рассмотрены принципы построения и взаимодействие структурных компонентов модели формирования информационной культуры будущих учителей английского языка.

Ключевые слова: информационная культура, информационная культура будущего учителя английского языка, экспериментальная модель.

Lukyanchenko I.O.

THE MODEL OF INFORMATIONAL CULTURE FORMATION OF FUTURE ENGLISH LANGUAGE TEACHERS

Research relevance lies in the necessity of creating the experimental model of developing the information culture of future English teachers. In the article the principles of devising and structural elements interaction of the model of developing the information culture of future English teachers have been elaborated.

Key words: the information culture, the information culture of future English teacher, the experimental model.

УДК 371.315:811.111

Матвеева К.С.

ПЕДАГОГІЧНІ НАВИЧКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Назва статті пов'язана з оцінкою ролі педагогічних навичок у структурі професійно-педагогічної компетентності викладачів іноземних мов.

Ключові слова: педагогічні навички, компетентність, професійно-педагогічна компетентність.

Постановка проблеми. У більшості досліджень останніх років з проблем оцінки рівня професійної підготовки педагогів, в тому числі і вчителів іноземних мов, у якості основної критеріальної характеристики цього феномена виступає професійна компетентність. Вона являє собою досить складне інтегративне психолого-педагогічне явище, що містить у собі, на думку різних дослідників, різні компоненти: власне психологічні (мотиваційний та поведінковий), когнітивні, методичні, полікультурні і т.п.